

Hoe Eman en Karima onder hun besnijdenis uit kwamen

Dagblad Trouw Marije van Beek – 05/02/16, 15:17

© Eman Helal. de Egyptische tweelingzussen Eman (22) en Karima (22)zagen tegen hun besnijdenis op.

Vrouwenbesnijdenis telt zeventig miljoen meer slachtoffers dan tot nu toe werd gedacht. Het zijn er in totaal 200 miljoen. Dat maakte Unicef [vandaag bekend](#). Trouw sprak de Egyptische tweelingzussen Eman (22) en Karima (22). Zij weigerden die genitale verminking en bleven dat doen. Een reconstructie.

Ik kon soms vanzelf steken voelen, tussen mijn benen, daar van binnen. Niet dat ik echte pijn had, maar ik beeldde het me helemaal in: zo bang was ik er voor.

Eman

Toen ze klein was droeg Eman liefst wijduitlopende jurkjes. Op het modderige pad waaraan ze opgroeide, in een van de voorsteden van Caïro, danste ze eindeloze pirouettes. Tot ze er bang van werd. Van meisjes uit de buurt had ze gehoord dat die deze jurkjes aanmoesten na 'het snijden'. Een broek konden ze dan niet meer aan.

'Het snijden' is de term die Eman en haar tweelingzus Karima (22) gebruiken voor meisjesbesnijdenis. Of, voor wie dat een te zacht woord vindt voor het wegsnijden van de gevoeligste plek in het lichaam van een vrouw: genitale verminking, female genital mutilation (fgm). Meisjes die de behandeling hebben ondergaan missen hun clitoris, en soms ook nog hun schaamlippen, of gedeelten daarvan.

Liep ze na die verhalen van de buurmeisjes in een jurkje over straat, vertelt Eman, dan moest ze er aan denken. "Ik kon soms vanzelf steken voelen, tussen mijn benen, daar van binnen. Niet dat ik echte pijn had, maar ik beeldde het me helemaal in: zo bang was ik er voor."

Een of twee eitjes

Op een zwartleren bank in het kantoor van de tolk halen de zussen Hussein hun herinneringen op aan de tijd dat hun moeder erop hamerde dat ze de behandeling moesten ondergaan. De tweeling ("Of we van één of van twee eitjes zijn? Hoe bedoel je?" - vragen die iets zeggen over de staat van het Egyptische biologieonderwijs) is alleen uit elkaar te houden aan de hand van hun kapsel en hun karakter.

Eman, degene met zwarte krullen tot halverwege de rug, is actrice en danseres, en zong en danste vorig jaar een rol in een Egyptische uitvoering van 'Moulin Rouge'. Karima is journaliste, studeert nog Spaans, en draagt de zwarte krullen in een boblijn. Tussen de tweeling en hun buurmeisjes is een belangrijk verschil: Eman en Karima wisten sinds ze een jaar of tien waren ongeveer wat ze te vrezen hadden van 'het snijden'. Hun moeder borduurt handdoeken bij de plaatselijke afdeling van een ontwikkelingshulporganisatie. En daar hing, herinnert Eman zich, een kaart van het Midden-Oosten. "Landen waren in verschillende tinten gekleurd, van lichtroze tot donkerrood. Erboven stond: 'De verspreiding van fgm'."

'Het snijden'

Karima weet nog dat ze voor het eerst over 'het snijden' hoorde in een kindertoneelstuk van dezelfde organisatie. "Het ging over een meisje, Yusra. Degene die de operatie deed, was niet eens dokter, maar een kapper. Zo zwaargelovig was die familie."

Eman: "Ja, dat weet ik ook nog, het ging over bloedingen, en de andere slechte gevolgen voor je gezondheid." Diezelfde avond deed Eman navraag bij haar moeder. "Of ze van plan was om op mij ook zo'n operatie te doen, vroeg ik. 'Ja', zei ze. Ze moet hebben gedacht dat ik het wel wilde."

Aan die eerste gesprekken thuis hebben de twee vage herinneringen. "Wat ik nog wel weet", zegt Eman: "Er is een korte periode geweest dat mama er op tegen was - ook zij had informatie gekregen van de ontwikkelingsorganisatie. Totdat oma en tantes zich ermee gingen bemoeien. Die waren er volledig van overtuigd dat het moest gebeuren, dus begonnen ze mijn moeder over te halen." Karima: "Op een gegeven moment zei mama hetzelfde als zij: 'Ga naar de dokter'."

•

Ik herinner me alleen nog hoe bang ik was. Ik was een stil, verlegen meisje, durfde niet over dit soort dingen te praten, vluchtte naar mijn kamer als het er over ging.

Karima

• **Over dit gesprek**

Praten over dit vraagstuk is hoogst ongebruikelijk in Egypte. Het vinden van een geschikte plaats voor dit interview was een groot probleem. Een koffietentje of een hotelloobby? Daar konden vreemden ons horen. Bij hen thuis? Uitgesloten. Tussen hun gezamenlijke slaapkamer van 3 bij 3 meter zit een dunne wand, en pal daarachter ligt

vader op de bank. En al is de moeder nog zo gastvrij, dochter Karima wist al wat ze zou zeggen: 'Ik denk niet dat je broer dat goed vindt'. Voorts kent Caïro, een van de meest overbevolkte steden ter wereld, waar claxons alomtegenwoordig zijn, geen rustige plekken op straat. Na een middag zoeken was het haast alsof deze stad er op gebouwd is om taboes onbespreekbaar te houden. Het probleem werd opgelost toen de eigenaar van het vertaalbureau zijn kantoor aanbood. Op ons verzoek spraken we af met een vrouwelijke tolk.

Grote mond

Eman: "Ik ging tegen mijn moeder in. Op een dag, in een park liep het uit op ruzie. 'Al kom ik in een rechtbank tegenover je te staan', zei ik, 'Dit gaat over mij, en niemand heeft het recht om zoiets bij me te doen'. Mijn moeder werd boos dat ik zo'n grote mond opzette, maar ze hield er een tijdje over op." Om er twee jaar later, toen de zusjes dertien waren, weer over te beginnen.

"Nu was ze ernstiger dan eerst. 'Het is gezond', zei ze." Kwam de familie thuis op bezoek, dan hoorden de zusjes weleens dat het over hen ging. "Oma beweerde dat het wegsnijden van het gevoelige plekje ervoor zou zorgen dat je lichaam groeit. Het zou hormonen aanwakkeren ofzo. Ik zei 'nee', maar ze hielden aan. Doodeng. Ik kreeg al kippenvel als we erover praatten. En ik wilde sowieso niet dat de dokter mijn gevoelige delen te zien zou krijgen."

Koudere seks

De oorbellen van Eman zwiepen mee op haar woorden. "Onze oudere zus begon zich er ook in te mengen: 'Het is een heel belangrijke operatie', zei ze. Op een gegeven moment meed ik gesprekken met mijn moeder en zus maar helemaal, om te voorkomen dat ze er weer over zouden beginnen. Dan ontliet ik ze soms een hele week, bleef ik zo lang mogelijk op straat hangen.

"Ondertussen begon ik er meer over te lezen en over op te zoeken. Ik las ergens dat seks er kouder van kon worden. En dat er dus hoge scheidingscijfers zijn in landen waar het snijden veel voorkomt. Ik zag documentaires bij de organisatie waar we eerder over vertelden. Intussen had ik door dat het me geen enkel voordeel zou brengen. Met de kennis die ik verzamelde probeerden we hen te overtuigen: Dit is wetenschappelijk bewezen, en in Europa doen ze dit niet, ook moslims niet."

In een hoek van de bank, spelend met haar telefoon, hoort Karima het verhaal van haar zus aan. "Ik herinner me alleen nog hoe bang ik was. Ik was een stil, verlegen meisje, durfde niet over dit soort dingen te praten, vluchtte naar mijn kamer als het er over ging. Op een jeugdkamp waren meisjes uit de sloppenwijken, die de operatie al gehad hadden, en er over vertelden. Ik kon het niet aanhoren. Later probeerde mijn vriendin Majar er met me over te praten, maar dat wilde ik niet, al begreep ik toen heus wel dat ik ervoor moest zorgen dat het me niet zou gebeuren."

Vechten

Eman: "Ik was degene die voor je heeft gepraat. Of beter: Geschreeuwd en gevochten."

Karima: "Ja, gelukkig maar. Ik voelde me er zekerder door. Want ik begon me meer en meer zorgen te maken om de dag dat we naar de dokter zouden moeten."

Eman: "Mama zei ook: 'Ik wil dat je de operatie doet voor je man', en legde uit dat het te maken heeft met reinheid. Ik zei: 'Nee, het gaat om mij, en om mijn eigen lichaam'."

Er is nooit een moment geweest dat hun moeder zei: vooruit, we doen het niet. Op een gegeven moment hield ze er gewoon over op. Oma stierf, en de tantes zagen ze steeds minder, alleen nog in het voorbijgaan op straat. Er is niet meer over het snijden gesproken. Karima: "Er was een tijd om over dit onderwerp te praten, een korte tijd, en die is nu lang voorbij."

Lees morgen in Trouw hoe Karima en Eman hun zin kregen en niet besneden werden.

200 miljoen vrouwen besneden

Morgen is het 'zero tolerance day' voor genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis. Die grote woorden liggen mijlenver weg van de werkelijkheid. Het aantal vrouwen en meisjes op aarde dat zo'n 'operatie' heeft moeten ondergaan, is 200 miljoen, maakte Unicef vandaag bekend.

Daarmee telt genitale verminking zeventig miljoen meer slachtoffers dan tot nu toe werd gedacht. Er zijn twee oorzaken voor dat getal: bevolkingsgroei en de eerste cijfers uit Indonesië, waar voorheen geen onderzoek gedaan kon worden omdat de regering dat niet toestond.

Dit islamitische land belandt meteen in de top drie, naast Egypte en Ethiopië. Al zijn de absolute aantallen gestegen, wereldwijd neemt het percentage vrouwen dat genitaal wordt verminkt langzamerhand af. Vergeleken met dertig jaar geleden komt het gebruik bij meisjes tussen de 15 en 19 jaar nu veertien procent minder voor.

Bij de meeste meisjes worden hun geslachtsdelen al voor hun vijfde verjaardag verminkt. Dus weten ze vaak niet dat hen dit is overkomen. Daarom zijn cijfers zo belangrijk. Unicef-directeur Geeta Rao Gupta: "De omvang van genitale verminking bij vrouwen vaststellen is essentieel om van deze praktijk af te komen. Als overheden de nationale statistieken verzamelen en publiceren, kunnen ze de reikwijdte van de kwestie beter begrijpen, en zich sneller inspinnen om de rechten van miljoenen meisjes en vrouwen te beschermen."

Bij de ingreep wordt de clitoris van een meisje weggesneden en soms ook nog hun schaamlippen, of gedeelten daarvan. Met als gevolg ernstige bloedingen, infecties, problemen met urineren en psychologisch leed. Soms bezwijken meisjes aan de verwondingen.

Genitale verminking komt op alle continenten voor, ook in Europa. Helemaal nu de afgelopen decennia mensen uit landen waar het voorkomt zijn gemigreerd. Volgens een schatting in 2012 door de Stichting Perinatale Registratie Nederland (PRN) verblijven in Nederland bijna 30.000 vrouwen die de ingreep hebben meegemaakt. Ze komen vooral uit Somalië, Egypte, Ethiopië, Eritrea en uit de Koerdische autonome regio van Irak.